

Posudek diplomové práce

Magdalena Sedlická: Antisemitismus v československé zahraniční armádě, Praha 2012, 127 s. včetně příloh

Témata z moderních židovských dějin se postupně stávají etablovanou součástí i české historiografie. Prim samozřejmě stále hraje otázka holocaustu a jeho vzpomínání. Nicméně ke slovu se dostávají další momenty, z nichž mnohé poukazují na někdy svérázné a nepříjemné soužití „většiny“ s „menšinou“, respektive na vzájemný poměr jednotlivých skupin obyvatelstva v časovém rámci moderních českých dějin. V této souvislosti se zajímavé problematiky chopila i Magdalena Sedlická, která se ve své diplomové práci rozhodla věnovat přítomnosti a projevům antisemitismu v československé zahraniční armádě v průběhu II. světové války.

Primárním cílem předkládané práce bylo postihnout projevy antisemitismu v československé zahraniční armádě. Jak však autorka sama dodává, věnovala se židovské problematice pouze u pozemního vojska. Jedná se přitom o téma, které nebylo dosud nijak zásadně zpracováno a i přes počáteční pochyby, zda bude k dispozici dostatečné množství materiálů, se nakonec ukázalo, že projevy antisemitismu byly ve skutečnosti relativně rozšířeným jevem, nikoliv pouze ojedinělými výstřelky. Společné „soužití“ židovské menšiny a nežidovské většiny v rámci zahraničního vojska vyvolávalo řadu problémů, jež mnohdy přerůstaly do násilných konfrontací. Z naší dnešní poučené perspektivy se přitom může zdát až bizarní chvíle, kdy se v jisté chvíli mohli sejít na „společné straně barikády“, tedy v jednom vojsku Židé s bývalými příslušníky wehrmachtu nasazenými především v severní Africe, Itálii či Francii...

Práce má vhodně zvolenou strukturu. V úvodních kapitolách Magdalena Sedlická vysvětluje vymezení tématu, připomíná dosavadní stav bádání a čtenáře seznamuje s pramennou základnou práce. Samotnou faktografickou část textu začíná chronologicky již v 19. století, posléze rovněž zmiňuje poměry po vzniku samostatného Československa i po září 1938. Tento historický exkurz k „prehistorii“ hlavního tématu ovšem není samoúčelným krokem. Připomenutím vývoje antisemitismu, respektive jeho jednotlivých projevů autorka vytváří zajímavý, a z mého osobního pohledu důležitý, historický kontext, do nějž následně situuje poměry v zahraničním vojsku těsně před polovinou 20. století. Umožňuje tak čtenáři pozorovat kontinuity v projevech antisemitismu v české společnosti. Ostatně právě v této záležitosti spatřuji jedno z pozitiv předkládané práce – pisatelka tak vhodně poukazuje na

určité konstantnější rysy společnosti, potažmo trvalost konkrétních stereotypů, s nimiž byli Židé v zahraniční armádě konfrontováni. Posléze pak pisatelka přistoupila k vylíčení průběhu a okolností zrodu československé zahraniční armády v Polsku a ve Francii. Konečně pak v dalších částech popsala situaci židovských vojáků v československé zahraniční armádě na Středním východě, zmínila spory mezi vojenským velením a sionisty, připomněla protizidovské projevy ve zdejší armádě. Samostatnou kapitolu věnovala rovněž židovské problematice v československé zahraniční armádě ve Velké Británii.

V závěru práce shrnula své postřehy a výsledky bádání, které skutečně hovoří o tom, že projevy antisemitismu byly v prostředí československého zahraničního vojska častým jevem. Zajímavé přitom je, s jakými stereotypy se museli židovští vojáci vyrovnávat – tedy se stereotypy známými již z doby 19. století, na něž „plynule“ navázala v některých chvílích i fyzická napadení. Zde se přitom nabízí skutečně otázka, zda ony projevy vnímat jako záležitost nějak mimořádnou a do jaké míry představovaly vlastně běžnou a ve své době nijak výjimečnou praxi. Ostatně ze stránek diplomové práce se může zdát, že československé velení, respektive jeho špičky, či dokonce sám ministr Ingr měli až podezřelou slabost vůči projevům antisemitismu v řadách jemu podřízeného vojska. A z projevu Edvarda Beneše o tom, že *„se říká, že je zde tu a tam antisemitism. Náš člověk není a nebude antisemitou /.../ V českém prostředí antisemitism není a nebude“*, se nabízí otázka, koho vlastně přesvědčoval – vojáky nebo sám sebe?

Předkládanou práci osobně považuji za zdařilý text, který se věnuje zajímavé problematice. Magdaleně Sedlické se podařilo do jisté míry zkorigovat „posvátný“ obraz československého zahraničního vojska a zároveň ukázat na stabilitu určitých stereotypů a klišé, jimiž se česká společnost obsluhovala po řadu desetiletí od 19. věku. Jejím primárním zájmem byl popis projevů antisemitismu, potažmo popis antisemitismu jako takového. Bylo by jistě zajímavé klást další otázky, jež by nastíněný problém dále specifikovaly, ovšem to by mohlo být až záležitostí dalšího výzkumu. V tuto chvíli lze zkonstatovat, že Magdalena Sedlická předložila zajímavou a svým způsobem tematicky inovativní práci založenou na poctivém (a mezinárodním) archivním výzkumu. Na stránkách jejího textu není antisemitismus v zahraniční armádě jen nějakým výstřelkem, ale mnohem spíše vážným problémem, s nímž se museli židovští vojáci vyrovnávat...

Práci doporučuji k úspěšné obhajobě a navrhuji hodnocení: výborně.

V Praze dne 28. května 2012

dr. Jan Randák